

УДК [796.42:005.93]:378.147

DOI: [10.35619/pse.vi4.85](https://doi.org/10.35619/pse.vi4.85)

Микола ТИМЧИК

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-0255-4707
e-mail: kolll22@ukr.net

Володимир ДАВИДЮК

здобувач PhD Інституту проблем виховання НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0009-0001-6757-7192
e-mail: davydiuk800m@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У сучасній системі професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту особливої актуальності набула проблема формування логістичної компетентності майбутніх тренерів з легкої атлетики – виду спорту, який вирізняється значною варіативністю навантажень, значною кількістю учасників змагань та необхідністю чіткої організації логістичних процесів.

У статті теоретично обґрунтовано роль логістичної компетентності майбутніх тренерів з легкої атлетики, визначено її структурні компоненти, конкретизовано зміст поняття «логістична компетентність тренера» як комплексної професійної здатності, що виявляється у вмінні планувати й здійснювати логістичні процеси – від організації тренувального мікроциклу до забезпечення участі спортсменів у змаганнях.

Схарактеризовано структуру логістичної компетентності, яка містить когнітивний, операційний, комунікативний та аналітико-рефлексивний компоненти; окреслено теоретико-методологічні засади щодо її формування на основі акмеологічного, компетентнісного, діяльнісного й системного підходів. Виокремлено педагогічні умови, які сприяють ефективному включенню логістичного компоненту в освітній процес.

Ключові слова: логістична компетентність, майбутні тренери, легка атлетика, професійна підготовка, фізична культура.

Постановка проблеми. Сучасна система підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту вимагає від здобувачів високого рівня спортивно-педагогічних знань та здатності ефективно організовувати, планувати та

управляти наявними ресурсами в умовах динамічних змін. Особливої актуальності ці вимоги набувають у процесі підготовки майбутніх тренерів з легкої атлетики – виду спорту, який вирізняється великою варіативністю навантажень, значною кількістю учасників змагань, мобільністю тренувальних процесів та необхідністю чіткої організації логістичних процесів: планування заходів, забезпечення інвентарем, харчуванням, медичним супроводом тощо.

Попри зростаюче визнання значущості управлінських та логістичних навичок у тренерській діяльності, поняття логістичної компетентності залишається малодослідженим у контексті професійної підготовки майбутніх тренерів. На практиці це призводить до труднощів у плануванні тренувального процесу, неефективного використання матеріально-технічної бази, непідготовленості до оперативного прийняття рішень в умовах змагань або підготовчих зборів. Формування логістичної компетентності дає змогу підвищити ефективність спортивного менеджменту на базовому рівні, сприяє розвитку цілісного професійного мислення у тренера як керівника навчально-тренувального процесу.

Актуальність такої тематики обумовлено потребою системного теоретичного осмислення логістичної складової в професійному зростанні тренера, особливо у фазі початкової підготовки – під час навчання у закладах вищої освіти. Формування цієї компетентності має ґрунтуватися на міждисциплінарному підході, який поєднує знання з логістики, спортивного менеджменту, педагогіки, психології спорту та інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас актуальним залишається пошук педагогічних умов, дидактичних інструментів та методологічних підходів, що мають забезпечити ефективне включення логістичного компонента в навчальні програми з легкої атлетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній і спеціальній літературі у галузі фізичної культури і спорту формування професійної компетентності тренера розглядається як складний, багаторівневий процес, що охоплює не лише фахові знання та практичні навички, а й управлінські, комунікативні та організаційні компоненти. Зокрема, К. Потт, К. Шпікерманн, К. Бройєр, М. Гомпель запропонували концептуальну модель, яка поєднує управління логістикою та спортивний менеджмент, дають змогу класифікувати логістичні активності у спорті за типами потоків (матеріальні, людські, інформаційні), мережевою перспективою (внутрішня, зовнішня, міжорганізаційна логістика) та секторами спорту (професійний, аматорський, громадський). Автори визначають десять тематичних кластерів, серед яких домінують логістика спортивних подій, управління спортивним обладнанням, технологічні рішення, організаційні аспекти та екологічна стійкість [2].

Формування логістичної компетентності майбутніх тренерів викликає зростаючий науковий інтерес у контексті модернізації професійної підготовки

фахівців фізкультурно-спортивного профілю. Низка авторів (Г. Шілбері, Л. Феркінс, Л. Ши, Ф. Мен та інші) акцентують увагу на необхідності цілісного підходу до підготовки фахівців у сфері спорту, підкреслюючи важливість інтеграції логістичних процесів з управлінськими компонентами. На їхню думку, ефективне управління спортивними організаціями, включаючи планування ресурсів, координацію заходів, взаємодію з учасниками й забезпечення матеріально-технічної бази, має бути невід'ємною частиною професійної підготовки тренера. Такий підхід сприяє формуванню системного бачення тренерської діяльності, що відповідає сучасним викликам та стандартам управління в галузі спорту [1; 3; 4].

У сучасних умовах тренер є не лише як фахівець із методики спортивного вдосконалення, а й як організатор тренувального процесу, адміністратор, комунікатор і логіст, що забезпечує безперервність, ефективність та ресурсну раціональність підготовки спортсменів. У цьому контексті Т. Гоголь акцентує увагу на структурі логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики, до якої віднесено аналітичний, прогностичний, управлінський і комунікативний компоненти. Авторка наголошує, що ефективне формування цієї компетентності потребує інтеграції логістичних елементів у зміст фахових дисциплін та практичну підготовку здобувачів вищої освіти. Окрему увагу доцільно приділяти необхідності моделювання реальних ситуацій, які імітують логістичні виклики, з якими стикається тренер у своїй діяльності [5].

Отже, фахова компетентність тренерів розглядається як системне утворення, що охоплює теоретико-методичну підготовку і організаційно-практичні вміння. Зокрема, С. Шинкарьов зазначає, що підготовка тренера має бути адаптивною до сучасних викликів, включаючи вміння координувати організацію зборів, змагань, логістику ресурсів тощо [8].

У роботах Т. Потапчук, Т. Бутенко, І. Давидюк логістична компетентність розглядається як інтегративна здатність, що формує стрижень професійної діяльності тренера-викладача. Автори пропонують концептуальну модель формування цієї компетентності на основі поєднання системного, контекстного, діяльнісного, компетентнісного підходів та окреслюють педагогічні умови реалізації цієї моделі в освітньому процесі, зокрема через впровадження міждисциплінарних модулів, кейс-методів та інтерактивних форм навчання [7].

І. Поліщук, Ю. Довгань у межах економічної науки аналізують логістичну компетентність як чинник ефективності управлінських рішень. Незважаючи на відмінність галузевого контексту, автори акцентують на важливих аспектах, що перетинаються зі сферою тренерської діяльності: стратегічне планування, оптимізація ресурсних потоків, інформаційна прозорість, ризик-менеджмент. Ці характеристики вказують на міждисциплінарний потенціал логістичної компетентності як професійної якості фахівця [6].

Отже, логістична компетентність дедалі активніше інтегрується в сучасну парадигму професійної освіти тренерів з легкої атлетики, вона є необхідною складовою для підвищення ефективності підготовки спортсменів, особливо в умовах зростання складності та динамічності тренувально-змагальної діяльності.

Мета статті – теоретично обґрунтувати роль логістичної компетентності майбутніх тренерів з легкої атлетики, визначити її структурні компоненти та окреслити теоретико-методологічні підходи щодо її формування в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна діяльність сучасного тренера з легкої атлетики передбачає не лише високий рівень фахових знань та методичних умінь, а й здатність ефективно планувати, організовувати, забезпечувати та оптимізувати процес підготовки спортсменів. У цьому контексті поняття логістичної компетентності фокусується на організаційно-управлінському аспекті тренерської роботи та інтегрує міждисциплінарні знання з менеджменту, педагогіки, інформаційних технологій і комунікацій.

Логістична компетентність тренера у сфері легкої атлетики розглядається як комплексна професійна здатність, що виявляється у вмінні планувати й здійснювати логістичні процеси – від організації тренувального мікроциклу до забезпечення участі спортсменів у змаганнях, урахування просторові, часові, кадрові, матеріальні й інформаційні ресурси. Ця компетентність є інтегративним утворенням, яке поєднує знання, практичні дії, ціннісні орієнтації та рефлексивну здатність до аналізу результатів логістичних рішень.

Зміст логістичної компетентності тренера можна конкретизувати через її структурні компоненти:

– *когнітивний компонент* охоплює знання про логістичні процеси у спортивній сфері, зокрема: класифікацію ресурсів, принципи побудови тренувальних графіків, організацію спортивних зборів, змагань, медичного та інформаційного супроводу;

– *операційний компонент* відображає практичні навички планування, обліку, організації переміщення ресурсів, підготовки документації, роботи з цифровими інструментами та координації процесів у реальному часі;

– *комунікативний компонент* стосується ефективної взаємодії тренера з усіма учасниками освітньо-тренувального середовища – адміністрацією, спортсменами, технічним і медичним персоналом, а також з представниками спортивних органів і спонсорів;

– *аналітико-рефлексивний компонент* забезпечує здатність тренера критично оцінювати ефективність логістичних рішень, виявляти помилки й зони ризику, розробляти альтернативні стратегії і впроваджувати їх у практику.

Отже, логістична компетентність тренера постає як цілісна професійна характеристика, що визначає його спроможність забезпечувати функціонування тренувального процесу на високому організаційному рівні.

Розуміння структури логістичної компетентності потребує також аналізу теоретичних засад, на яких може ґрунтуватися її формування у процесі професійної підготовки майбутніх тренерів з легкої атлетики. Доцільним є звернення до низки наукових підходів, кожен з яких висвітлює певний аспект педагогічного впливу.

Акмеологічний підхід орієнтує на досягнення особистісного і професійного максимуму, сприяє формуванню внутрішньої мотивації до самовдосконалення, розкриття потенціалу й розвитку професійного мислення.

Компетентнісний підхід фокусується на результаті навчання – здатності діяти у конкретних ситуаціях, приймати обґрунтовані рішення, прогнозувати наслідки власних дій. Логістична компетентність у цьому контексті є однією з ключових інтегрованих професійних компетентностей тренера.

Системний підхід забезпечує цілісність формування компетентності – як результату взаємодії всіх елементів освітнього процесу, зокрема змістового, технологічного, організаційного й особистісного компонентів.

Діяльнісний підхід наголошує на необхідності включення здобувачів вищої освіти у активну практичну діяльність, під час якої вони набувають досвіду логістичного планування та організації підготовчо-змагальних заходів.

Застосування зазначених підходів реалізується через відповідні *принципи навчання*, а саме: поєднання теорії й практики, створення навчальних ситуацій, наближених до реальних умов роботи тренера з легкої атлетики, моделювання типових логістичних сценаріїв, аналіз кейсів тощо. Важливо також забезпечити контекстність навчання, коли здобувач освіти вирішує завдання у межах реального тренувального чи змагального процесу, навчаючись на досвіді, а не лише на теоретичних схемах.

Враховуючи міждисциплінарний характер логістичної компетентності, актуальним є включення відповідних тем у структуру фахових дисциплін. Наприклад, у курсах «Менеджмент у спорті», «Організація тренувального процесу», «Тренерська майстерність» можуть бути передбачені модулі, пов'язані з логістикою: планування зборів, календарне планування, забезпечення транспортом і харчуванням, організація участі в змаганнях. Крім того, доцільно вводити спеціальні дисципліни або модулі, присвячені логістичним аспектам спортивної підготовки.

Теоретичні положення, викладені вище, потребують відповідного практичного втілення в процесі професійної підготовки, що передбачає створення організаційно-педагогічних умов, які стимулюють і підтримують формування логістичної компетентності у майбутніх тренерів з легкої атлетики. До таких умов можна віднести розробку та впровадження навчальних модулів, спрямованих на організацію тренувального процесу з урахуванням логістичних складників; проведення тренінгів і практичних занять, присвячених плануванню й адмініструванню спортивних заходів; застосування кейс-методів, що

моделюють реальні або ймовірні ситуації з логістичними викликами, які потребують оперативного та ефективного вирішення.

Формування логістичної компетентності може відбуватись у кілька *етапів*, що відповідають логіці професійного розвитку: інформаційно-ознайомчий етап (передбачає оволодіння основами логістики у спорті, термінологією, типологією завдань); аналітико-діяльнісний етап (включає застосування знань у навчальних ситуаціях, участь у плануванні тренувальних або спортивних заходів); інтегративно-креативний етап (орієнтований на самостійне проектування логістичних рішень у межах проєктів, стажування або кваліфікаційної роботи); рефлексивно-оцінювальний етап (зосереджений на самооцінці, аналізі результатів, виявленні сильних і слабких сторін).

Отже, оновлення освітніх програм з підготовки тренерів з легкої атлетики повинно передбачати цілісне впровадження логістичного компонента – як у зміст фахової підготовки, так і в методи й форми навчання.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Логістична компетентність є важливою складовою професійної готовності майбутніх тренерів з легкої атлетики, яка забезпечує ефективність планування, організації, ресурсного забезпечення та контролю спортивної діяльності. Вона відображає здатність фахівця до раціонального використання наявних ресурсів, адаптації до змін зовнішнього середовища та забезпечення безперервності тренувального процесу.

Окреслені компоненти, підходи, принципи та етапи дають змогу не лише підвищити ефективність фахової підготовки тренерів, а й сприяють наближенню освітнього процесу до реальних потреб сучасного спорту, що функціонує в умовах постійної змінності, ресурсних обмежень і високих вимог до мобільності й організованості фахівця.

Перспективними напрямками подальшої наукової роботи є дослідження рівня сформованості логістичної компетентності у здобувачів вищої освіти; розроблення моделі формування логістичної компетентності на основі інтеграції освітнього та тренувального середовища; створення та апробація авторських навчальних модулів, спрямованих на розвиток логістичних умінь у майбутніх тренерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Meng F. Research on talents training mode of applied logistics management. *International conference on global economy, finance and humanities research* (GEFHR 2014), Tianjin, China. 2014. URL: <https://doi.org/10.2991/gefhr-14.2014.39>
2. Pott C., Spiekermann C., Breuer C., Hompel M. Managing logistics in sport: a comprehensive systematic literature review. *Management Review Quarterly*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-023-00361-5>
3. Shi L., Li X., Cao R., Zhang X. Research on innovative strategy of sporting event logistics management in Coastal Cities. *Journal of Coastal Research*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.2112/JCR-SI111-055.1>

4. Shilbury G., Ferkins L. Professionalization, sport governance and strategic capability. *Sport Management Review*. 2013. Vol. 16, No. 3. P. 315-326.
5. Гоголь Т. В. Формування логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики у процесі професійної підготовки. *Знання, освіта, право, менеджмент*. 2023. № 4(56). С. 9-15.
6. Поліщук І.І., Довгань Ю.В. Логістична компетентність як складова ефективності логістики. *Modern Economics*. No. 28. 2021. С. 118-124. <https://modecon.mnau.edu.ua> | ISSN 2521-6392.
7. Потапчук Т. В., Бутенко Т. В., Давидюк І. В. Теоретико-методологічні основи формування логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з фізичної культури і спорту. *Перспективи та інновації науки (серія «Педагогіка», серія «Психологія», серія «Медицина»)*. № 4(50). 2025. С. 780-789
8. Шинкарьов С. І. Теоретичні аспекти фахової підготовки майбутніх тренерів з легкої атлетики. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. No. 1 (332). 2020. С.279-291

REFERENCES

1. Meng F. Research on talents training mode of applied logistics management. *International conference on global economy, finance and humanities research (GEFHR 2014)*, Tianjin, China. 2014. URL: <https://doi.org/10.2991/gefhr-14.2014.39>
2. Pott C., Spiekermann C., Breuer C., Hompel M. Managing logistics in sport: a comprehensive systematic literature review. *Management Review Quarterly*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-023-00361-5>
3. Shi L., Li X., Cao R., Zhang X. Research on innovative strategy of sporting event logistics management in Coastal Cities. *Journal of Coastal Research*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.2112/JCR-SI111-055.1>
4. Shilbury G., Ferkins L. Professionalization, sport governance and strategic capability. *Sport Management Review*. 2013. Vol. 16, No. 3. P. 315-326.
5. Hohol T. V. Formuvannya lohistrychnoi kompetentnosti maibutnikh treneriv-vykladachiv z lehkoї atletyky u protsesi profesiinoї pidhotovky. *Znannia, osvita, pravo, menedzhment*. 2023. No 4(56). S. 9-15.
6. Polishchuk I.I., Dovhan Yu.V. Lohistrychna kompetentnist yak skladova efektyvnosti lohistryky. *Modern Economics*. No. 28. 2021. S. 118-124. <https://modecon.mnau.edu.ua> | ISSN 2521-6392.
7. Potapchuk T. V., Butenko T. V., Davydiuk I. V. Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannya lohistrychnoi kompetentnosti maibutnikh treneriv-vykladachiv z fizychnoi kultury i sportu. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (seriia «Pedahohika», seriia «Psykhohohiia», seriia «Medytsyna»)*. No. 4(50). 2025. S. 780-789
8. Shynkarov S. I. Teoretychni aspekty fakhovoi pidhotovky maibutnikh treneriv z lehkoї atletyky. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. No. 1 (332). 2020. S.279-291

**THEORETICAL ASPECTS OF SHAPING LOGISTICS COMPETENCE AMONG
FUTURE TRACK AND FIELD COACHES COACHES
DURING PROFESSIONAL TRAINING**

Mykola TYMCHYK

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
Head at the Olympic and Professional Sports Department,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-0255-4707

e-mail: koll122@ukr.net

Volodymyr DAVYDIUK

PhD Student at the Institute of Educational Problems
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

ORCID: 0009-0001-6757-7192

e-mail: davydiuk800m@ukr.net

Abstract. In the modern system of professional preparation of specialists in the field of physical culture and sports, the problem of forming the logistical competence among future coaches in track and field athletics, a sport that is distinguished by significant variability of loads, a significant number of participants in competitions, and the need for a clear organization of logistical processes, has become particularly relevant.

The article theoretically substantiates the role of logistical competence among future track and field athletics coaches, defines its structural components, and specifies the content of the concept of "logistical competence of a coach" as a complex professional ability, which is manifested in the ability to plan and implement logistical processes - from organizing a training microcycle to ensuring the participation of athletes in competitions.

The structure of logistics competence, which includes cognitive, operational, communicative and analytical-reflective components, is characterized; theoretical and methodological principles for its formation are outlined on the basis of acmeological, competence, activity and systemic approaches. Pedagogical conditions that contribute to the effective inclusion of the logistics component in the educational process are identified.

Keywords: logistical competence, future coaches, track and field athletics, professional preparation, physical education.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2025 р.